

OLJE- OG GASSFELT I NORGE

KULTURMINNEPLAN

FORORD

Kulturminner og kulturmiljøer representerer sentrale kilder til historien om utviklingen av det norske samfunnet. Kulturminner av nasjonal verdi skal bevares som kunnskapskilder og som grunnlag for opplevelse for dagens og fremtidens mennesker.

I Olje- og energidepartementets *Miljøhandlingsplan for olje- og energisektoren* (1999) formuleres tre sektormål for olje- og energivirksomheten:

- Sikre at olje- og energisektorens kulturminner og kulturmiljøer ivaretas og forvaltes på en faglig forsvarlig måte
- Sikre at olje- og energisektorens virksomhet ivaretar kulturminne- og kulturmiljøhensyn på en tilfredsstillende måte
- Sikre ivaretagelse og formidling av forvaltningshistorien

Det har skjedd en enorm utbygging og utvikling på norsk sokkel i tidsperioden som denne planen dekker (1965–2010). Et nødvendig utgangspunkt for å kunne ta kulturvern hensyn, er at den enkelte sektor har fullgod oversikt over hva den eier eller forvalter av kulturminner og kulturmiljøer, og hvordan disse skal tas vare på. Dette skal fremgå av en kulturminneplan.

Norsk Oljemuseum fikk i 2005 i oppdrag fra Olje- og energidepartementet, Oljedirektoratet (OD) og Oljeindustriens Landsforening (OLF) å utarbeide en kulturminneplan for petroleumssektoren. Prosjektet har hatt faglig oppfølging fra Riksantikvaren og samarbeidet tett med representanter fra OD, OLF og de største oljeselskapene.

Kulturminneplanen skal bidra til økt bevissthet og forståelse for bevaring på nasjonalt og lokalt nivå og gi forutsigbarhet og kvalitet i arbeidet med forvaltningen av fremtidige kulturminner, særlig i forbindelse med avslutningsplaner for olje- og gassfeltene. Forutsigbarhet er nødvendig for at ressursbruken skal kunne bli effektiv og målrettet, både for myndigheter med kulturminneansvar og petroleumsindustrien.

Kulturminneplanen utgis i bokform og som elektronisk utgave på Norsk Oljemuseums nettside, og vil dermed være tilgjengelig for alle interesserte.

Det rettes en stor takk til alle som har bidratt til å utarbeide denne planen.

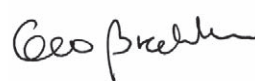
Mars 2010

Terje Riis-Johansen
Olje- og energiminister

Bente Nyland
Oljedirektør (OD)

Gro Brækken
Adm. direktør (OLF)

INNLEDNING

FORMÅL

Prosjektets mandat har vært å fremskaffe kunnskap om og presentere et utvalg av anlegg og installasjoner som har nasjonal verdi som industrielle kulturminner. Med dette menes et utvalg som først og fremst dokumenterer virksomhetsområdets historie, med elementer som geografisk utbredelse, tekniske løsninger, funksjon, organisasjon og arbeidsliv, arkitektur etc. Den skal fungere som en samlet plan og gi grunnlag for prioritering av anlegg i det fremtidige arbeidet med å dokumentere norsk oljevirkosomhet. Den skal også bidra til økt bevissthet om sektorens kulturminneverdier inkludert forvaltningspraksis.

AVGRENSNING OG OMFANG

Prosjektet omfatter felt og installasjoner for produksjon av petroleum på norsk kontinentalsokkel. Felt er i denne sammenheng definert som alle innretninger som naturlig er koblet sammen i et produksjonssystem og drevet av en og samme operatør. Det har derfor ikke vært hensiktsmessig å behandle de enkelte plattformene for seg. Prosjektet omfatter ikke flyttbare borerigger og midlertidige boligplattformer.

KULTURMINNEPLANENS HOVEDELEMENTER

Innledningsvis beskrives utviklingen som har foregått på norsk sokkel fra 1960-årene og frem til i dag, både med hensyn til hvilke forutsetninger som lå til grunn for at Norge kunne utvikle seg til en olje- og gassnasjon, myndighetenes rolle og den rivende teknologiske utviklingen. Hensikten har vært å vise hvordan sektorens materielle historie kommer til uttrykk. Det er valgt en tilnærming til stoffet som belyser bakgrunnen for valget av de feltene på norsk sokkel som kulturminneplanen foreslår bør dokumenteres for ettertiden.

Kulturminneplanens hoveddel er en kartlegging av samtlige områder, felt og installasjoner på norsk kontinentalsokkel. Kartleggingen har i hovedsak foregått ut fra den kunnskap og oversikt som er tilegnet gjennom bruk av tilgjengelige opplysninger (blant annet ODs databank), uten at befaringer er foretatt. Petroleumsfeltene er kort beskrevet med informasjon om feltenes utviklingshistorie, eierstruktur, geografisk posisjon, kategori (olje, kondensat, gassfelt), eventuelle spesielle trekk, reservoar og utvinningsstrategi, transportvalg og utbyggingsløsning inkludert alle installasjoner som plattformer og undervannsinstallasjoner.

UTVALGSKRITERIER OG EVALUERING

I arbeidet med kulturminneplanen er det gjort en samlet vurdering av installasjonene offshore med hensyn på nasjonal verneverdi. Den løpende diskusjonen om hva som er av nasjonal verdi, gjør det vanskelig å gi begrepet et entydig innhold. Et av hovedmålene er å sikre de mest verdifulle kulturminnene og kulturmiljøene. Dette forutsetter at det må gjøres et representativt utvalg. I denne kulturminneplanen er det gjort et utvalg som skal vise bredden og variasjonen i kulturminne-

typer knyttet til sektoren. Disse representerer ulike epoker og utviklingstrekk så langt det er mulig og hensiktsmessig.

I Miljøverndepartementets «Handlingsplanen for kulturminneforvaltningen» 1992 foreslås flere grunnkriterier som kjennetegner et kulturminne av nasjonal verdi, og som kan være retningsgivende for tekniske og industrielle kulturminner. Listen under viser eksempler på utvalgskriterier som har hatt betydning for valg av hvilke anlegg som skal defineres som kulturminner i henhold til denne planen. Listen er utviklet etter retningslinjer fra Riksantikvaren i samarbeid med styrings- og referansegruppen i prosjektet.

- Innretningene representerer forskjellige utviklingsepoker
- Første, viktigste eller mest representative teknologi
- Viser bredden i utbyggingsløsninger og plattformtyper
- Spesielle prosjekter
- Enestående i norsk eller internasjonal sammenheng
- Økonomisk betydning
- Samfunnsmessig betydning
- Spesielle historiske hendelser knyttet til installasjonene
- Politiske avgjørelser og debatt om utbygginger

Ut fra disse kriteriene har prosjektets styrings- og referansegruppe gjort en helhetlig vurdering av alle felt på norsk kontinentalsokkel. Resultatet er en prioriteringsliste (nedenfor) over felt som bør dokumenteres for ettertiden.

Prioriterte områder

Ekofiskområdet	Balderområdet
Friggområdet	Snorreområdet
Statfjordområdet	Grane
Trollområdet	Ormen Lange
Valhallområdet	Draugen
Osebergområdet	Ulaområdet
Åsgardområdet	Gullfaksområdet
Snøhvit	Sleipnerområdet

Områdene Ekofisk, Frigg og Statfjord er allerede dokumentert eller blir dokumentert av Norsk Oljemuseum.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Kulturminneplanen skal danne grunnlag for den videre forvaltningen av kulturminnene. Det gjelder avslutningsplaner, konsekvensutredninger eller bevaringstiltak. Den er olje- og gasssektorens og Riksantikvarens felles vurdering av hvilke anlegg innenfor sektoren som skal defineres som industrielle kulturminner.

Kulturminneplanen for petroleumsindustrien skal imidlertid ikke som andre verneplaner, følges opp av planer for juridisk vern. Det legges heller ikke opp til en fremtidig forvaltningsplan.

Dokumentasjon er et virkemiddel for bevaring. Dette vil være aktuelt for anlegg på norsk kontinentalsokkel som på grunn av størrelse og kompleksitet kan føre til for store praktiske og økonomiske problemer til at de fysisk kan bevares for ettertiden. I Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005) *Leve med Kulturminner* fastslås det under avsnittet «Strategier og tiltak» at: *Kulturminner som ikke kan bevares, skal dokumenteres.*

For denne type kulturminnetyper vil dokumentasjon være et bedre egnet virkemiddel enn fredning. Dokumentasjon av kulturminnene sikrer at kunnskap om dem slik de er i dag, bevares for ettertiden. Dette har verdi både hvis kulturminnene fjernes og dersom de består. I det siste tilfellet vil dokumentasjonen kunne vise hvilke endringer som har skjedd med kulturminnene i løpet av en periode. Ved dokumentasjon med jevne mellomrom vil det synliggjøres i hvilken grad et anlegg eller område forringes, utvikles eller består.

Dokumentasjon av kulturminner gir materiale til forskning og formidling av norsk petroleumshistorie. Dokumentasjon er derfor et sentralt virkemiddel i det kulturhistoriske arbeidet og et viktig bidrag til kunnskap om den historiske utviklingen.

Resultatet av fremtidige og nåværende dokumentasjonsprosjekter vil kunne presenteres på interaktive nettsteder som gir oversikt over all tilgjengelig dokumentasjon som er samlet inn, med mulighet til å dykke videre ned i de tilknyttede arkivene. Et slikt nettsted vil kunne formidle historien om arbeidsplassen, arbeidslivet og de lokale og nasjonale ringvirkningene av virksomheten. På denne måten vil historien om kulturminnet være dokumentert og gjort tilgjengelig for publikum.

Norsk Oljemuseum har i samarbeid med Riksantikvaren utviklet en metode for arbeid med denne typen dokumentasjonsprosjekter. I slike prosjekter har Norsk Oljemuseum et nært samarbeid med Nasjonalbiblioteket og Statsarkivet i Stavanger. Det er blant annet utviklet en basisstruktur for lagring, bevaring og gjenfinning av dokumenter.

Se nettstedene www.kulturminne-ekofisk.no og www.kulturminne-frigg.no.

ORGANISERING

Prosjektet ble organisert med en styringsgruppe, en referansegruppe og en prosjektgruppe. I praksis har alle møter vært avviklet som fellesmøter mellom styringsgruppen, referansegruppen og prosjektgruppen.

Alle tekster er ført i pennen av Harald Tønnesen. Gunleiv Hadland har samlet inn og bearbeidet det meste av bakgrunns materialet. Verdifulle innspill har kommet fra styrings- og referansegruppen som også har kvalitetssikret tekstene.

Prosjektet er blitt finansiert med 800.000 kroner fra Olje- og energidepartementet (OED), 800.000 kroner fra Oljedirektoratet (OD) og 1.200.000 kroner fra Oljeindustriens Landsforening (OLF).

STYRENDE DOKUMENTER

Lov om kulturminner (1978)

Miljøverndepartementet (1992): *Handlingsplan for kulturminneforvaltning*

Stortingsmelding nr. 61 (1991-1992): *Kultur i tiden*

Riksantikvaren (1994): *Verneplan for tekniske og industrielle kulturminner*

Stortingsmelding nr. 58 (1996-1997): *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling*

Olje- og energidepartementet (1999): *Miljøhandlingsplan for olje- og energisektoren*

Stortingsmelding nr. 24 (2000-2001): *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*

Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005): *Leve med Kulturminner*

Styringsgruppe

Rolf Wiborg	Oljedirektoratet og Olje- og energidepartementet
Gustav Rossnes	Riksantikvaren
Maiken Ims	Oljeindustriens Landsforening
Finn E. Krogh	Norsk Oljemuseum

Referansegruppe

Sveinung Sletten	Petoro
Finn Roar Aamodt	Statoil
Dag Bergslien	ExxonMobil
Jorunn Eia	BP Norge AS
Oddveig Haga	A/S Norske Shell
Dag Olaf Ringe	Total E&P Norge

Prosjektgruppe

Harald Tønnesen	Norsk Oljemuseum, prosjektleder
Gunleiv Hadland	Norsk Oljemuseum

PRIORITERINGSLISTE

Resultatet av arbeidet med kulturminneplanen er en prioriteringsliste over felt som er industriens, fagmyndighetenes og Riksantikvarens felles vurdering av hvilke industrianlegg på norsk sokkel som skal defineres som kulturminner fra oljevirk-somheten.

Prioriteringslisten er utarbeidet ved å se sammenhengen mellom den historiske skissen, oversikten over offshoreinstallasjonene og de utvalgskriteriene som ligger til grunn for vurderingen av kulturminneverdi.

Felt som har fått en A, er gitt høyest prioritet og felt som har fått D, er gitt lavest prioritet. Felt som virker sammen som en produksjonsenhet, er gruppert sammen i områder. Dersom ett felt i et område har fått en A, er hele området gitt prioritet A.

Prioriteringslisten vil være et viktig redskap i det fremtidige arbeidet med å initiere og definere nye dokumentasjonsprosjekter av felt og installasjoner på norsk kontinentalsokkel.

Felt	Prioritet	Operatørselskap	Felt	Prioritet	Operatørselskap
Ekofisk	A	ConocoPhillips	Draugen	B	Norske Shell
Eldfisk	A	ConocoPhillips	Ula	B	BP Norge AS
Embla	A	ConocoPhillips	Tambar	D	BP Norge AS
Tor	A	ConocoPhillips	Blane	D	Talisman (UK)
Albuskjell	A	ConocoPhillips	Oselvar	D	Dong E&P Norge AS
Edda	A	ConocoPhillips	Gulfaks	B	Statoil
Vest Ekofisk	A	ConocoPhillips	Gimle	D	Statoil
Cod	A	ConocoPhillips	Tordis	C	Statoil
Tommeliten Gamma	A	Statoil	Sleipner	B	Statoil
Frigg	A	Total	Gungne	D	Statoil
Nordøst Frigg	A	Total	Sigyn	D	ExxonMobil
Øst Frigg	A	Total	Volve	D	Statoil
Lille-Frigg	A	Total			
Frøy	A	Total	Heimdal	C	Statoil
Odin	A	ExxonMobil	Skirne	C	Total E&P Norge
Statfjord	A	Statoil	Vale	D	Statoil
Sygna	D	Statoil	Alvheim	C	Marathon Petroleum
Murchison	D	CNR International UK Ltd	Volund	D	Marathon Petroleum
Troll	A	Statoil	Vilje	C	Statoil
Fram	D	Statoil	Heidrun	C	Statoil
Valhall	A	BP Norge AS	Varg	C	Talisman
Hod 2/11	D	BP Norge AS	Veslefrikk	C	Statoil
Oseberg	A	Statoil	Huldra	D	Statoil
Brage	D	Statoil			
Tune	D	Statoil	Norne	D	Statoil
Åsgard	A	Statoil	Urd	D	Statoil
Mikkel	D	Statoil	Alve	D	Statoil
Kristin	C	Statoil	Kvitebjørn	D	Statoil
Tyrihans	C	Statoil	Visund	D	Statoil
Yttergryta	D	Statoil	Glitne	D	Statoil
Morvin	C	Statoil	Njord	D	Statoil
Snøhvit	A	Statoil	Enoch	D	Talisman (UK)
			Rev	D	Talisman
Balder	B	ExxonMobil	Gyda	D	Talisman
Ringhorne	B	ExxonMobil	Yme	D	Talisman
Jotun	B	ExxonMobil	Gjøa	D	Statoil
Snorre	B	Statoil	Vega	D	Statoil
Vigdis	D	Statoil	Skarv	D	BP Norge AS
Grane	B	Statoil	Goliat	D	Eni Norge
Ormen Lange	B	Norske Shell			